

ความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง

นางสาว ญาคา อรุณเวช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๖

ISBN 974-561-851-9

086571

I 155A8b5x

COMPARISONS IN LAKHON NAI OF KING RAMA II

Miss Yada Arunaveja

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

ความเปรียบเทียบตัวละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง
นางสาว ญาค่า อรุณเวช
ภาษาไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... *สุประภัสสร ญาค่า* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประภัสสร ญาค่า)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *ศ.ดร.สุวิทย์ นิลประภัสสร* ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมน์นิตดา)

..... *ดร. คมคาย นิลประภัสสร* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมคาย นิลประภัสสร)

..... *ดร. รัชฎี รมยะนันท์* กรรมการ
(ศาสตราจารย์ รัชฎี รมยะนันท์)

..... *ดร. ชลดา เรืองวัชรลิขิต* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลดา เรืองวัชรลิขิต)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง
ชื่อนิสิต นางสาว ญาตา อรุณเวช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัศสร
ภาควิชา ภาษาไทย
ปีการศึกษา ๒๕๒๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการใช้ความเปรียบจากบทละครเรื่อง อีเหนาและรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยอย่างละเอียด เพื่อวิเคราะห์วิธีการเสนอความเปรียบ เนื้อหาของความเปรียบแนวคิดและจินตนาการของกวี ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างของการใช้ความเปรียบในบทละครทั้ง ๒ เรื่องนี้

ผู้วิจัยได้แบ่งวิทยานิพนธ์ออกเป็น ๗ บท บทที่ ๑ เป็นบทนำ ความเปรียบทั่วไปในวรรณคดีไทยอยู่ในบทที่ ๒ เนื้อหาของความเปรียบจากอีเหนาและรามเกียรติ์ อยู่ในบทที่ ๓ และ ๔ ลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างกันระหว่างความเปรียบในบทละครในทั้ง ๒ เรื่องอยู่ในบทที่ ๕ คุณค่าของความเปรียบในงานพระราชนิพนธ์ทั้ง ๒ อยู่ในบทที่ ๖ ส่วนบทสุดท้ายเป็นบทสรุปและขอเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยพบว่าความเปรียบในอีเหนาและรามเกียรติ์ซึ่งมีลักษณะเด่นด้วยภาษาที่เรียบง่าย เป็นความเปรียบที่สมบูรณ์ด้วยความหมาย ให้ความคิดและภาพที่แจ่มชัด คุณสมบัติดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ในการสร้างสรรค์ความงามให้แก่บทพระราชนิพนธ์ทั้ง ๒ เรื่อง

Thesis Title	Comparisons in Lakhon Nai of King Rama II
Name	Miss Yada Arunaveja
Thesis Advisor	Assistant Professor, Khomkhai Nilprapassorn, Ph.D.
Department	Thai
Academic Year	1982

ABSTRACT

The aim of this thesis is to provide a detailed study of comparisons used in Inao and Ramakien, both composed by King Rama II. The study is intended to analyse the method of presenting comparisons, the content of comparisons as well as the poets' perceptual concepts and imagination in order to reveal the similarities and differences in the use of comparisons in these two plays.

The thesis is divided into VII chapters. Chapter I is an introduction. Chapter II concerns general comparisons used in Thai literature as a whole. Comparisons in Inao and Ramakien are then classified into subjects in chapter III and IV. Chapter V presents the similarities and differences in comparison usage found in these two plays. Chapter VI discusses the value of such comparisons. Conclusions and suggestions are then given in the final chapter.

From the study, it is found that comparisons in Inao and Ramakien, characterized by simplicity of language, are visual,

meaningful and thought-provoking. Such qualities serve as an integral part of the embellishment of these two royal works.

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานแนวคิดริเริ่มเกี่ยวกับหัวข้องานวิจัย พระราชทานรายงานและคำอธิบายประกอบการวิจัย ทั้งยังทรงพระราชทานพระอนุเคราะห์ในการอื่น ตลอดจนทรงติดตามความคืบหน้าของการวิจัยมาโดยตลอดทราบจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ พระกรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

งานวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จลงมิได้ปราศจากความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทุ่มเททั้งร่างกาย แรงใจตลอดเวลาเป็นที่พึ่งของผู้วิจัยตลอดมาในทุกด้าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยตระหนักในพระคุณของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันต์คา ศาสตราจารย์ วชิร รมยะนันทน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชลดา เรืองรักษลิขิต ที่กรุณาตรวจแก้และให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานวิจัยเป็นอย่างดีมาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณ โอกาสนี้

นอกจากนี้รองศาสตราจารย์ วิสัทธิ์ มุขยกุล อาจารย์ป้าจรรย์ มุขยกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทศนี้อย สิ้นสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพิมพ์ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศรี จันทร์อ่อน อาจารย์ ดร.ปณิธิ หนุแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อิงอร สุพันธ์วิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรำไพ ดวงดี อาจารย์ ดร.ภาสินี ศรีหิรัญ อาจารย์ ประพจน์ อัสววิรุฬหาร นายเปรมินทร์ กัลยาณมิตร อาจารย์ วิโรจน์ คาวฤกษ์ และอาจารย์ท่านอื่น ๆ ในภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตก ไค่กรุณาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องและให้ความช่วยเหลือท่านอื่น ๆ จนกระทั่งงานวิจัยนี้เรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพ

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณบรรดามิตรสหายที่ไ้ช่วยเป็นกำลังใจให้ทำงานนี้
จนลุล่วงไปด้วยดี และขออุทิศวิทยานิพนธ์ฉบับนี้บูชาพระคุณของพ่อและแม่ที่ไ้สนับสนุน
การศึกษาของลูกทุกวิถีทางด้วยความรักและปรารถนาดีเกินกว่าจะหาผู้ใดมาเปรียบ
ได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
สมมุติฐาน	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	๓
๒ ความเปรียบเทียบในวรรณคดีไทย	๔
นิยามและองค์ประกอบของความเปรียบเทียบ	๔
ความเปรียบเทียบตามความนิยมของกวีไทย	๕
วิธีเสนอความเปรียบเทียบของกวีไทย	๒๐
๓ เนื้อหาของความเปรียบเทียบในบทละครเรื่องอิเหนา.....	๒๖
เนื้อหาที่แสดงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่า "เหมือน" อีกสิ่งหนึ่ง.....	๒๖
การเปรียบเทียบอย่างตรงไปตรงมา	๒๖

การพรรณนาฉาก	๒๖
การพรรณนาตัวละคร	๓๒
๔ การเปรียบเทียบใช้โวหารอุปมา	๔๔
การพรรณนาฉาก	๔๔
การพรรณนาตัวละคร	๕๓
การพรรณนากองทัพและการสู้รบ	๕๒
๕ เนื้อหาที่แสดงการ เปรียบสิ่งหนึ่งว่า "เป็น" อีกสิ่งหนึ่ง	๕๔
การเปรียบเทียบโดยตรงไปตรงมา	๕๔
การพรรณนาตัวละคร	๕๔
การพรรณนากองทัพและการสู้รบ	๕๕
๖ การเปรียบเทียบใช้โวหารอุปลักษณ์	๕๖
การพรรณนาฉาก	๕๖
การพรรณนาตัวละคร	๕๖
๗ เนื้อหาที่แสดงการ เปรียบสิ่งหนึ่งว่า "เหนือกว่า" อีกสิ่งหนึ่ง	๕๕
การเปรียบเทียบโดยตรงไปตรงมา	๕๕
การพรรณนาฉาก	๕๕
การพรรณนาตัวละคร	๕๕
๘ การเปรียบเทียบใช้โวหารยติเรก	๕๐
การพรรณนาตัวละคร	๕๐
๙ เนื้อหาที่แสดงการ เปรียบโดยใช้สำนวน เปรียบโดยนัย	๕๓
การพรรณนาตัวละคร	๕๓
๑๐ เนื้อหาของความเปรียบในบทละคร เรื่องรามเกียรติ์	๑๐๓
เนื้อหาที่แสดงการ เปรียบสิ่งหนึ่งว่า "เหมือน" อีกสิ่งหนึ่ง	๑๐๓

บทที่

การเปรียบเทียบโดยตรงไปตรงมา	๑๐๗
การพรรณนาฉาก	๑๐๗
การพรรณนาตัวละคร	๑๐๘
การพรรณนากองทัพและการสู้รบ	๑๑๖
การเปรียบเทียบใช้โวหารอุปมา	๑๑๗
การพรรณนาฉาก	๑๑๗
การพรรณนาตัวละคร	๑๒๒
การพรรณนากองทัพและการสู้รบ	๑๓๑
เนื้อหาที่แสดงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่า "เป็น" อีกสิ่งหนึ่ง.....	๑๓๗
การเปรียบเทียบโดยตรงไปตรงมา	๑๓๗
การพรรณนาตัวละคร	๑๓๗
การพรรณนา กองทัพและการสู้รบ	๑๓๘
การเปรียบเทียบใช้โวหารอุปลักษณะ	๑๓๘
การพรรณนาตัวละคร	๑๓๘
เนื้อหาที่แสดงการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่า "เหนือกว่า" อีกสิ่งหนึ่ง.....	๑๔๐
การเปรียบเทียบโดยตรงไปตรงมา	๑๔๐
การพรรณนาตัวละคร	๑๔๐
การเปรียบเทียบใช้โวหารวติ เรก	๑๔๑
การพรรณนาฉาก	๑๔๑
การพรรณนาตัวละคร	๑๔๑
เนื้อหาที่แสดงการเปรียบเทียบใช้สำนวนเปรียบเทียบนัย.....	๑๔๔
การพรรณนาตัวละคร	๑๔๕

บทที่

๕	ลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันของความเปรียบเทียบในบทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒	๑๕๒
	ลักษณะร่วมของบทละครในเรื่องอิเหนาและรามเกียรติ์.....	๑๕๒
	การใช้คำเชื่อมในการเปรียบเทียบ	๑๕๒
	ท่วงทำนองในการเปรียบเทียบ	๑๕๓
	แนวคิดในการเปรียบเทียบ	๑๕๒
	ลักษณะแตกต่างของบทละครในทั้ง ๒ เรื่อง	๑๕๓
	ท่วงทำนองในการเปรียบเทียบ	๑๕๓
	แนวคิดในการเปรียบเทียบ	๑๕๔
๖	คุณค่าของความเปรียบเทียบในบทละครในพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒.....	๒๒๓
	คุณค่าด้านสำนวนภาษาและวรรณคดี	๒๒๓
	คุณค่าด้านศิลปกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี	๒๓๙
	คุณค่าด้านสังคม	๓๑๕
๗	สรุปและข้อเสนอแนะ	๓๔๖
	บรรณานุกรม	๓๕๐
	ภาคผนวก	๓๕๙
	ประวัติผู้เขียน	๓๗๒

สารบัญ

	หน้า
ไกรสร	๒๕๕ก
คชสีห์	๒๕๗ก
หงส์	๒๖๐ก
กิงนร	๒๖๒ก
บุษบก	๒๖๖ก-ก
หน้าบัน	๒๖๖ง
นุ้บถสวมครอบบนหน้าบัน	๒๖๗ก
รูปสลักบานประตูคฤหาสน์เทพวาราม	๒๘๑ก
หุ่น	๒๘๓ก